

Wegwijs in uiergezondheid

1 OPTELSOM

Het celgetal geeft een goede eerste indruk van de uiergezondheid. 'Eigenlijk is celgetal niets anders dan een optelsom van de problemen met uiergezondheid', geeft CRV-vertegenwoordiger Jan van Zijtveld aan. 'Hoe hoger het celgetal is, hoe meer uiergezondheidsproblemen je hebt.'

Een celgetal van nul komt niet voor, omdat er altijd celvernieuwing plaatsvindt. Het natuurlijke celgetal van vaarzen ligt op 10. Het natuurlijke celgetal van het hele bedrijf komt uit tussen de 30 en de 50. In de praktijk ligt het celgetal vaak iets hoger. 'Zo gauw de mens zich met koeien bemoeit, stijgt het celgetal', stelt Van Zijtveld. Hij constateert dat vrouwen bij het melken een lager celgetal realiseren dan mannen. 'Ze werken hygiënischer en en georganiseerder. Bovendien kunnen ze in de melkput gemakkelijker afscheid nemen van koeien. Uit is uit, ze blijven een koe niet eindeloos namelken.' Een kwart van de bedrijven realiseert een gemiddeld celgetal lager dan 100. Ook het voorbeeldbedrijf lukt dat: in 2012 was 64 het hoogste celgetal en 36 het laagste celgetal.

2 PERCENTAGE NIEUWE GEVALLEN

Behalve het celgetal is het ook aan te raden om te kijken naar het percentage nieuwe gevallen met een verhoogd celgetal. Het gaat dan om koeien met een celgetal hoger dan 250 en vaarzen met een celgetal hoger dan 150. Beide kengetallen zijn te vinden via Snelzicht, dat deel uitmaakt van managementprogramma's. 'Het is geen goed teken als het percentage nieuwe gevallen hoger is tijdens de laatste controle', stelt Van Zijtveld. Gemiddeld ligt het percentage nieuwe gevallen op negen procent. Op het voorbeeldbedrijf ligt dat percentage tijdens de laatste controle beduidend lager: op één procent.

3 OORLOGSGEBIED

Het percentage koeien dat met een verhoogd celgetal uit de droogstand komt, is ook een belangrijk kengetal. Op het voorbeeldbedrijf had het afgelopen jaar vijf procent van de koeien een verhoogd celgetal na afkalven. Gemiddeld heeft in Nederland één op de vijf koeien, ofwel twintig procent, na de droogstand een hoger celgetal dan voor de droogstand. 'Een hoogdrachtige koe bevindt zich wat betreft uiergezondheid als het ware in oorlogsgebied', geeft Van Zijtveld aan. 'Bij melkkoeien melk je de uier twee keer per dag leeg. Dan krijgen bacteriën in de uier niet de kans melkcellen kapot te maken.'

Het percentage koeien dat met een verhoogd celgetal uit de droogstand komt, zegt iets over de manier van droogzetten. 'Het is goed om koeien droog te zetten bij een productie van minder dan 15 kg melk. Voer ze bijvoorbeeld een week voor de droogstand geen eiwit meer, maar melk ze nog wel twee keer per dag. Droogzetantibiotica doen dan beter hun werk.'

4 LAAG IN, LAAG UIT

Het evalueren van de droogstand kan ook met het formulier Droogzetevaluatie – te vinden in managementprogramma VeeManager. Hoeveel koeien gaan er bijvoorbeeld met een laag celgetal de droogstand in en hebben na het afkalven een laag celgetal? Op het voorbeeldbedrijf zijn dat er van 87 van de 94, ofwel 93 procent.

5 ZIEK PERSONEEL

Hoeveel koeien hebben een verhoogd celgetal? Het Stoplicht – onderdeel van VeeManager – brengt dat snel in beeld. Op het voorbeeldbedrijf viel in januari vier procent in de categorie rood, ofwel een celgetal hoger dan 200. Nog eens drie procent kreeg de kleur oranje, ofwel een celgetal tussen de 100 en 200. 'Een koe met een hoog celgetal heeft een verminderde weerstand', geeft Van Zijtveld aan. 'Ik zeg wel eens gekscherend tegen veehouders met veel koeien met een hoog celgetal: "Jij hebt een hoop ziek personeel." Een koe moet melk produceren in plaats van energie steken in beter worden.'

6 NOG NIET GENEZEN

Geven de voorgaande kengetallen vooral een indruk van de uiergezondheid van de hele veestapel, met Detail dier kan ook de uiergezondheid van een individueel dier bekeken worden. De koe in het voorbeeld heeft een forse uierontsteking gehad in november. De celgetalscores van de volgende monsternames – drie keer hoger dan 100 – laten zien dat de koe nog niet helemaal genezen is.

Tijdens het melken is niks zo frustrerend als een koe met uierontsteking. Het melkglas is minder vol, maar minstens zo vervelend is de extra tijd en energie die een zieke koe kost. Hoe houd je de uiergezondheid op peil? De Boerin bekijkt met CRV-vertegenwoordiger Jan van Zijtveld uiergezondheidskengetallen.

TEKST INGE VAN DRIE

1

Tankcelgetal	feb-12	mrt-12	apr-12	Mei-12	jun-12	jul-12	aug-12	sep-12	okt-12	nov-12	dec-12	jan-13	feb-13
Datum													
tank	42	57	58	64	64	60	45	63	36	62	52	46	37

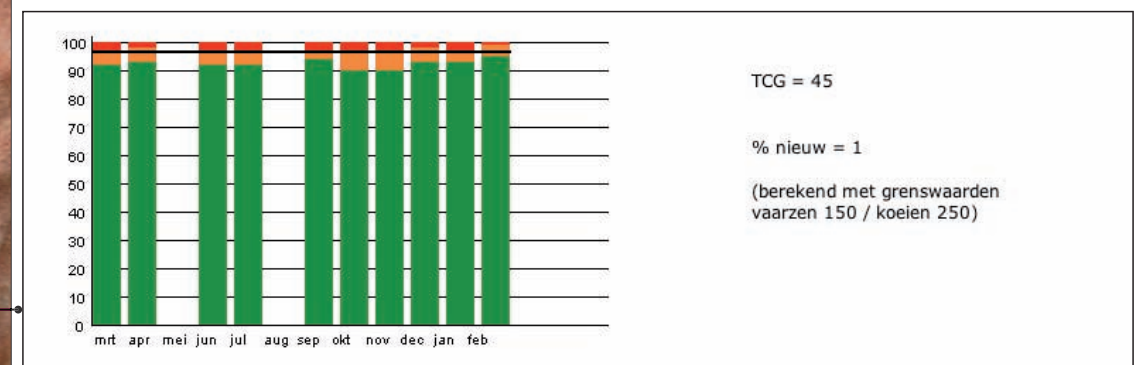
2

	laatste	kwartaal	half jaar	jaar
aantal celgetal	116	119	110	108
% verhoogd	1	2	3	3
% nieuw	1	1	1	2
% verhoogd na afkalven	0	0	2	4

3

	Periode van 1-3-2012											tot en met 27-2-2013	
	maa	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	totaal
Laag in - Laag uit 2(50%)	6(100%)	0(0%)	17(94%)	5(83%)	11(100%)	19(100%)	6(75%)	5(83%)	6(100%)	4(100%)	6(100%)	87(93%)	
Laag in - Hoog uit 1(25%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	1(13%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	2(2%)	
Hoog in - Laag uit 1(25%)	0(0%)	0(0%)	1(6%)	1(17%)	0(0%)	0(0%)	1(13%)	1(17%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	5(5%)	
Hoog in - Hoog uit	0(0%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	0(0%)	
totaal	4	6	0	18	6	11	19	8	6	6	4	6	94

4

5

	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb
>=200 (besmet)	4	2		3	4		3	3	4	2	4	1
100-200 (verdacht)	4	5		5	4		3	7	6	5	3	4
<100 (gezond)	92	93		92	92		94	90	90	93	93	95
gem. bedrijfscelgetal	59	53		54	48		48	50	57	32	34	31
gem. aantal dieren	105	100		111	98		98	105	114	120	120	116

6

datum	Dagproductie										Attenties		
	dgn	ISK	kg melk vw	kg melk	% vet	% eiw	% l	ur	cel opm	lw	V-E	ketose	pensverz.
02-06-2012	29	50.4	50.1	48.5	3.13	3.09	4.70	16	8		75-		
27-06-2012	54	57.9	49.4	57.3+	3.14	3.06	4.77	20	13		87-		
28-07-2012	85	47.6	52.4	43.7-	3.37	3.03	4.69	18	69		83-		
01-09-2012	120	53.9	44.8	44.2	3.82	3.31	4.65	25	25		89-		
26-09-2012	145	56.9	40.5	44.1	3.52	3.39	4.52	25	42		92		
24-10-2012	173	57.5	39.8	42.6	3.82	3.40	4.58	25	46		93		
21-11-2012	201	57.5	39.7	38.3	4.16	3.49	4.33	7	1218		95		
22-12-2012	232	55.3	36.2	35.0	3.91	3.55	4.48	23	115		93		
26-01-2013	267	56.4	32.0	31.7	4.39	3.68	4.51	21	262		93		
27-02-2013	299	62.1	28.6	32.5	4.56	3.76	4.56	23	179		93		